

Crnogorski jezik: Standardizacija i politika

Povodom Dana maternjeg jezika provjeravali smo u kojoj su mjeri u pisanom izrazu u Crnoj Gori zaživjele grafeme „š“ i „ž“ kao osobenosti našeg jezika i koliko je pitanje crnogorskog jezika ostalo u sjenci drugih političkih pitanja u Crnoj Gori.

Međunarodni dan maternjeg jezika, 21. februar, od 1999. godine i odluke Generalne skupštine Ujedinjenih nacija obilježavaju zemlje članice UNESCO-a kako bi promovisale jezičku i kulturnu raznolikost, te multilingvizam. Crnogorski jezik je službeni jezik Crne Gore od donošenja Ustava 2007. godine, a ćirilično i latinično pismo imaju ravnopravan položaj. Za razliku od drugih južnoslovenskih jezika, crnogorski jezik ima 32 glasa i slova. Prvi doktor crnogorskog jezika i dekan Fakulteta za crnogorski jezik i književnost, koji je prošle godine otvoren na Cetinju, prof. dr **Adnan Čirgić** ocjenjuje da se „dosta toga uradilo za kratko vrijeme“. U nekoliko godina, koliko je prošlo, „od standardizacije i normiranja jezika ne može se reći da crnogorski jezički standard nije zaživio“ – smatra Čirgić

„Ne možda u onoj mjeri koju bi mi željeli ali ne može se reći da se ne primjenjuju niđe osim u Skupštini Crne Gore. Ima nekoliko institucija, crnogorskih, koje primjenjuju dosljedno jotovanu varijantu pravopisa. U Crnoj Gori postoji Katedra za crnogorski jezik u Nikšiću, postoji Fakultet za crnogorski jezik i književnost na Cetinju, izdanja Matice crnogorske usklađena su sa pravopisom crnogorskog jezika, Dukljanske akademije, PEN centra i itd. Zavod za udžbenike štampao je nekoliko desetina udžbenika u kojima je primijenjen pravopis crnogorskoga jezika. S druge strane, i oni koji primjenjuju nejotovanu varijantu takođe, pišu crnogorskim jezikom jer je crnogorski Pravopis prihvatio obje varijante i jotovanu i nejotovanu. Za tako kratko vrijeme, a kad se uzme u obzir, 150-godišnja prošlost u kojoj je negiran crnogorski jezik, za tako kratko vrijeme, dosta se uspjelo“, ocjenjuje Čirgić.

Profesorica na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, lingvistkinja, **Rajka Glušica** kaže da „uprkos, od strane Ministarstva, nametnutoj normi opstaje i živi ono rješenje koje je normirano prije gotovo 150 godina“.

„Tako da ćemo danas vidjeti da se u medijima ne koriste nova rješenja sa jotovanim oblicima i sa novim grafemama ili slovima „Š, š“ i „Ž, ž“ - niti u medijima, niti u administraciji, niti u obrazovanom sistemu...sem onog u udžbenicima koliko je nametnuto od Ministarstva prosvjete. Dakle, u diskursu koji zahtijeva upotrebu norme koristi se ova

nejotovana varijanta ili ona norma koja je bila norma i do novog Pravopisa crnogorskog jezika. Dakle, jednom postavljena norma opstaje jer ima taj kvalitet vitalnosti zato što je skoro vijek ipo ustaljena, pa se ona teško mijenja“, smatra lingvistkinja Rajka Glušica.

Povodom Dana maternjeg jezika donosimo i primjer - koliko pojedini učitelji u osnovnim školama u Crnoj Gori poznaju jezičke norme i standarde, ali i kakva je reakcija nadležnih institucija. Poslednji primjer, koji je danima okupirao pažnju javnosti, zabilježen je u podgoričkoj Osnovnoj školi „Pavle Rovinski“, a dokaz su pisani tragovi iz sveske jedne učenice III razreda.

Učiteljica je u svesci učenice crvenom hemijskom olovkom zapisala primjedbe kojesevjedoče da ova učiteljica ne zna promjenu imenica po padežima. Komentari koje je učiteljica napisala i poslala roditeljima kao upozorenje:

“Učenica priča na čas.” “Prati linije u svesku kada crtaš.”

A da učiteljica pored padežnih oblika ne zna ni osnove pravopisnih pravila dokaz je komentar u u kome je odričnu rječcu „ne“ napisala spojeno sa glagolom:

“Nepričaj na čas”!

Sve je ovo fotografisala majka učenice i fotografije postavila na Facebook profilu. Potom su vijest prenijeli mediji i portali u Crnoj Gori. Reagovalo je Ministarstvo prosvjete i saopštilo da je „izvršilo nadzoru odjeljenju“. Tom prilikom „uočeno je da učiteljica u pisanom izrazu nedosljedno primjenjuje pravopisna i jezička pravila“. Uprkos tome, Ministarstvo prosvjete je donijelo zaključak: „Takođe, očekuje se da će učiteljica u narednom periodu maksimalno angažovati i odgovorno raditi na otklanjanju uočenih nedostataka u cilju unapređenja kvaliteta nastave”.